කච්චායන ධාතු මඤ්ජූසා

නමො තස්ස භගවතො අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස

නිරුත්ති නිකරා’පාර-පාරවාර’න්තගං මුනිං,
වන්දිත්වා ධාතුමඤ්ජූසං-බ්‍රූමි පාවචනඤ්ජසං.

සොගතාගම මා’ගම්ම-තං තංව්‍යාකරණානි ච,
පායෙ වා’පයීතාපෙ’ත්ථ ධාත්වත්ථා ච පවුච්චරෙ.

ඡන්ද’හානිත්ථමො’කාරං-ධාත්වන්තානං සියාක්වචි, යූනං දීඝො ච ධාතුම්හා-පුබ්බමත්ථපදං අපි.

1. භූ සත්තායං පච පාකෙ ගමුසප්ප ගතිම්හි (ච);
සිලොක (ධාතු) සඞ්ඝාතෙ සකි සඞ්කාය (වත්තතෙ;).

2. (අථො) කුක-වකා’දානෙ කෙ සද්දෙ අකි ලක්ඛණෙ;
කු සද්දෙ කුච්ඡිතෙ ටඞ්ක ධාරණෙ මකි මණ්ඩනෙ.

3. වකි කොටිල්ලයාත්‍රාසු සක්ක-ටීකද්වයං ගතෙ;
තකි ලොලත්තනෙ යාතෙ තකී (ඉධ) ගතාදිසු.

4. වච, ලොකනචින්තිසු චක්ඛවුතිම්හි (තු) රුක්ඛ (ච) ඛෙ ථිරහිංසබණෙ නිය, මො’පනයිට්ඨී චතාදිස මුණ්ඩිසු දික්ඛ (’ථ) කක්ඛ-කඛා හසනෙ තුර, හිංසනවුද්ධිගතීසු (හි) දක්ඛ’දනම්හි (තු) ජක්ඛ (ච) භක්ඛ (මතා) අන, ජාලදුබෙසු (තු) දික්ඛ (ච) දුක්ඛ (ච) ඉක්ඛ දිස’ඞ්ක න කො’ඛ සුසෙ.

5. [අ] නික්ඛ චුම්බනෙ’(පි) සික්ඛ විජ්ජු’පාදු’ පාසානම්හි රක්ඛ ගුත්තිවාරණෙ (පි) උඤ්ඡනෙ (සියා’පි) භික්ඛ යාවලද්ධ්‍ය’ලද්ධිසු (පි) චක්ඛ රොසසංහතෙසු මොක්ඛ මුත්තියං චජෙ (පි) වික්ඛ වාචබොධනෙසු.

[බ] නඛ මඛ රඛ නඞ්ඛාමඞ්ඛරක්ඛී’ඛීලඞ්ඛා ලඛ වඛ ඉඛ ඉඞ්ඛා උඞ්ඛ වඞ්ඛූ’ඛ ගත්‍යං චඛි මඛි කඛි කඞ්ඛෙ ඛී ඛයෙ උක්ඛ සෙකෙ ඛු ඛුතධනිසු (වුත්තො) ඛෙ(’ථ) ඛාදෙ සුපෙ (ච.)

6. අග්ගො (තු) ගතිකොටිල්ලෙ ලග සඞ්ගෙ මගෙ’සනෙ;
අගී ඉගී රිගී ලිගී වගී ගත්‍ය’ත්ථධාතවො.

7. සිලාඝ කත්ථනෙ ජග්ඝ හසනෙ අග්ඝ අග්ඝනෙ;
සිඝී ආඝායනෙ (හොති) ලඝි සොසගතීසු (ච;).

8. වච බ්‍යත්තවචෙ යාච යාචනෙ රුච දිත්තියං;
සුච සොකෙ කුච සද්දෙ (අථො) විච විවෙචනෙ.

9. අඤ්ච පූජාගතෙ වඤ්ච ගමනෙ කිඤ්චා’වමද්දනෙ;
ලුඤ්චා’පනයනෙ නච්ච නච්චනෙ මච රොචනෙ.

10. අච්චා’ච්චනෙ චු චවනෙ සචො (තු) සමවායනෙ;
පච යාතෙ කචි-වච්ච දිත්තියං මචි ධාරණෙ.

11. පුච්ඡ සම්පුච්ඡනෙ මුච්ඡ මොහස්මිං ලඤ්ජ ලක්ඛණෙ;
අඤ්ඡා’යාමෙ (භවෙ) පුඤ්ඡ පුඤ්ඡනෙ උඤ්ඡ උඤ්ඡනෙ.

12. තච්ඡො තනුකිරයෙ පිඤ්ඡ පිඤ්ඡනෙ රාජ දිත්තියං;
වජා’ජගමනෙ රඤ්ජ රාගෙ හඤ්ජා’වමද්දනෙ.

13. අඤ්ජු බ්‍යත්තිගතිකන්ති මක්ඛණෙස්වෙ’ජ කම්පනෙ;
භජ සංසෙවනෙ සඤ්ජ සඞ්ගෙ (තු) ඉඤ්ජ කම්පනෙ.

14. යජ දෙවච්චනෙ දානසඞ්ගතීකරණෙසු (ච);
තිජක්ඛමනිසානෙසු දානෙ(’පි) චජ හානියං.

15. සජා’ලිඞ්ගන විස්සජ්ජ නිම්මාණෙ මුජ්ජ මුජ්ජනෙ;
මජ්ජ සංසුද්ධියං ලජ්ජ ලජ්ජනෙ තජ්ජ තජ්ජනෙ.

16. අජ්ජ-සජ්ජා’ජ්ජනෙ සජ්ජ නිම්මාණෙ ගජ්ජ සද්දනෙ;
ගුජ-කුජ ද්වයං සද්දෙ අබ්‍යත්තෙ ඛජ්ජ භක්ඛණෙ.

17. හජ්ජ පාකෙ විජි භයචලනෙ වීජ වීජනෙ;
ඛජී ගමනවෙකල්ලෙ ජී ජයෙ ජු ජවෙ (සියා;).

18. ඣෙ චින්තායුජ්ඣ උස්සග්ගෙ ගමනෙ අට-පට ද්වයං;
නට නච්චෙ රට පරිභාසනෙ වට වෙඨනෙ.

19. වට්ට ආවත්තනෙ වණ්ට වණ්ටත්ථෙ කට මද්දනෙ;
ඵුටො විසරණාදීසු කට සංවරණෙ ගතෙ.

20. සුට සොසෙ පතිඝාතෙ විට'ක්කොසෙ (ච) පෙසනෙ;
හට හත්‍යං කුට-කොට්ටච්ඡෙදනෙ ලුට ලොටනෙ.

21. ඡට-ඣට-පිට සඞ්ඝාතෙ චිටු'ත්තාසෙ සටී'හනෙ;
සටි සඞ්ඝට්ටනෙ තට්ට ච්ඡෙදනෙ මුට මද්දනෙ.

22. පඨ බ්‍යත්තවචෙ හෙඨ බාධායං වෙඨ වෙඨනෙ;
සුඨී-කුඨී ද්වයං සොසෙ පීඨ හිංසනධාරණෙ.

23. කඨ සොසනපාකෙසු වඨ ථූලත්තනෙ (භවෙ);
කඨී සොසෙ රුඨ-ලුඨො'පඝාතෙ සඨ කෙතවෙ.

24. (සියා හඨ බලක්කාරෙ කඩිභෙදෙ කඩිච්ඡිදෙ;
මණ්ඩ විභූසනෙ චණ්ඩ චණ්ඩික්කෙ හඩි හඩ්ඩනෙ.

25. පඩි උප්පණ්ඩනෙ ලිඞ්ගවෙකල්ලෙ මුඩි ඛණ්ඩනෙ,
ගඩි වත්තෙ'කදෙසම්හි ගඩි සන්නිචයෙ('පිච;);

26. රඩි-එරඩි හිංසායං පිඩි සඞ්ඝාතආදිසු,
කුඩි දාහෙ පඩි ගතෙ හිඩි ආහිණ්ඩනෙ (සියා;);

27. කරණ්ඩ භාජන'ත්ථම්හි (අථො) ලඩි ජිගුච්ඡනෙ,
(වත්තතෙ) මෙඩිකොටිල්ලෙ සඩි ගුම්බත්ථමීරණෙ;

28. (අථො'පි) අඩි අණ්ඩත්ථෙ (දිස්සතෙ) තුඩි තොඩනෙ,
වඩ්ඪ සංවඩ්ඪනෙ කඩ්ඪ කඩ්ඪණෙ භණ භාසනෙ;

29. සොණ වණ්ණෙ ගුණ'භ්‍යාසෙ ඉණ-ඵෙණ ද්වයං ගතෙ,
පණ වොහාරථොමෙසු (වත්තතෙ) කණ මීලනෙ;

30. අණ-රණ-කණ-මුණ-ක්වණ-කුණ සද්දෙ,
යත පතියතනෙ ජුත දිත්තිම්හි;
අත-පත ගමනෙ චිත සඤ්ඤාණෙ,
කිත වාසා'දො චතු චත්තුම්හි.

31. (භවෙ) කත්ථ සිලාඝායං මථ-මත්ථ විලොළනෙ,
නාථ යාචනසන්තාප ඉස්සෙරා'සිංසනෙසු (ච;)

32. පුථ (චෙ) පුථු විත්ථාරෙ බ්‍යථ භීතිචලෙසු (ච),
ගොත්ථු වංසෙ පථ-පන්ථ ගතෙ නන්ද සමිද්ධියං;

33. වන්දා'භිවාදථොමෙසු ගද බ්‍යත්තවචෙ'(පිච),
(අථො) නින්ද ගරහායං ඛදි පක්ඛන්දනාදිසු;

34. එදී (තු) කිඤ්චිචලෙන චදි කන්තිහිළාදනෙ,
කිලිදී පරිදෙවාදො උදිස්සවකිලෙදනෙ;

35. ඉදී (තු) පරමිස්සරියෙ අදිඅන්දු (ච) බන්ධනෙ,
හගන්ද සෙවනෙ (හොති) භද්ද කල්‍යාණකම්මනි;

36. සිද සිඞ්ගාරපාකෙසු සද්දූහරිතසොසනෙ,
මදි ඛලෙය මුද-මදා සන්තොසෙ මද්ද මද්දනෙ;

37. සන්දූ පස්සවනාදීසු කන්ද'ව්හානෙ (ච') රොදනෙ,
විද ලාභෙ දද දානෙ රුදී අස්සුවිමොචනෙ;

38. සදො විසරණා'දානගමනෙ (චා')වසාදනෙ,
හිළාද (තු) සුඛෙ සූදක්ඛරණෙ රද විලෙඛණෙ;

39. සාද අස්සාදනාදීසු ගද බ්‍යත්තවචෙ'(පිච),

නද අබ්‍යත්තසද්දෙ (තු) රදා’දා-ඛාද-භක්ඛණෙ;

40. අද්ද යාචනයාත්‍රාදිස්ව (ථො) මිද සිනෙහනෙ,
(සියා) බුද ජිගච්ඡායං දලිද්ද දුග්ගච්චං (හි තු;)

41. දා දවෙ දු ගතිවුද්ධයං දා දානෙ විද ජානනෙ,
තදි ආලසියෙ බාධ බාධායං ගුධ කීළනෙ;

42. (අථො) ගාධ පතිට්ඨායං වුධු-එධ (ච) වුද්ධියං,
ධා (හොති) ධාරණෙ (චෙව) චින්තායං බුධ බොධනෙ;

43. සිධු ගතිම්හි යුධ සම්පහාරෙ විධ වෙධනෙ,
රාධ හිංසායසංරාධෙ බධ-බන්ධ (ච) බන්ධනෙ;

44. සිධ-සාධ (ච) සිද්ධිම්හි ධෙ පානෙ ඉන්ධ දිත්තියං,
මාන පූජාය වන-සන සම්භවෙ අන පාණනෙ;
කන දිත්තිගතිකන්ත්‍යං ඛන-ඛන්ව’වදාරණෙ.

45. ගුප ගොපනකෙ ගුප සංවරණෙ තප සන්තාපෙ තප ඉස්සරියෙ,
චුප මන්දගතෙ තපුඋබ්බෙගෙ රප-ලප වාක්‍යෙ සප අක්කොසෙ;

46. ජප-ජප්ප වචෙ’බ්‍යත්තෙ තප්ප සන්තප්පනෙ (සියා),
කපි කිඤ්චිචලෙ කප්ප සාමත්ථෙ වෙපු කම්පනෙ;

47. තප්ප සන්තගතෙච්ඡෙදෙ තක්කෙ හිංසාදිසු’(ච්චතෙ),
වප බීජවිනික්ඛෙපෙ ධූප සන්තපනෙ’(පි ච);

48. චප සාන්ත්වෙ පු පවනෙ ඣප දාහෙ සුපො සයෙ,
පුප්ඵ විකසනෙ (හොති) රම්බ’ලම්බවසංසනෙ;

49. චුම්බ වදනසංයොගෙ කම්බ සංවරණෙ (මතො),
අම්බ සද්දෙ (ච) අස්සාදෙ තායනෙ සබි මණ්ඩනෙ;

50. ගබ්බ දප්පෙ’බ්බ-සබ්බා’(පි) ගමනෙ පුබ්බ පූරණෙ,
ගුම්බ’බ්බගුම්බනෙ චබ්බ අදනෙ උබ්බ ධාරණෙ;

51. ලභ ලාභෙ ජම්භ ගත්තවිනාමෙ සුභ සොභනෙ,
භී භයෙ රභ රාභස්සෙ (වා)’රම්භෙ බුභ සඤ්චලෙ;

52. ථම්භ-ඛම්භ පතිබන්ධෙ ගබ්භ පාගබ්භියෙ වධෙ,
සුම්භ සංසුම්භනෙ සම්භ විස්සාසෙ යභ මෙථුනෙ;

53. දුභ ජීගිංසනෙ දබ්භ ගන්ථනෙ උද්‍රභා’දනෙ,
කමු (තු) පදවික්ඛෙපෙ ඛමු (තු) සහණෙ (සියා;)

54. හමු අනවට්ඨානෙ (ච) වමු උග්ගිරණාදිසු,
කිලමු-ක්ලමු ගෙලඤ්ඤෙ රමු කීළා’ය (මීරිතො;)

55. දමො දමෙ නම නමෙ (අථො) සම පරිස්සමෙ,
යමු උපරමෙ නාසෙ අම යාතෙ මු බන්ධනෙ;

56. ධමො පුමො (ච) ධමනෙ තම සඞ්කාවිභූසනෙ,
ධූම-ථීම (ච) සඞ්ඝාතෙ තම සාන්ත්ව’වසාදියෙ;

57. අයො වයො පය-මයො නයො රයගතිම්හි (ච)
දය දානගතිරක්ඛා හිංසාදිසු යු මිස්සනෙ;

චාය සම්පූජනෙ තාය සන්තානෙ පාය වුද්ධියං,
(අථො) උසූය දොසා’විකරණෙ සාය සායනෙ;

58. තර තරණස්මිං ථර සන්ථරණෙ හර හරණස්මිං ඵර සම්ඵරණෙ,
සර ගති චින්තා හිංසා සද්දෙ චුර චලනාදො හර හරණස්මිං;

59. රි සන්තතිස්මිං රි ගතෙ රු සද්දෙ බුරච්ඡිදස්මිං ධර ධාරණම්හි,
ජර ජීරණත්ථෙ මරපාණචාගෙ ඛර සෙකනාසෙ සර සෙවනම්හි;

60. ගරො නිගරෙණ සෙකෙ දර ඩාහෙ විදාරණෙ,
චර ගතිභක්ඛණෙසු වර සංවරණාදිසු;

61. චරච්ඡෙදෙ අරනාසෙ ගතෙ (ච) පූර පූරණෙ,
කූර ක්කොසෙ නර නයෙ ජාගර සුපිනක්ඛයෙ;

62. පීලු-පලූ-සල-හුලා ගත්‍ය’ත්ථා චල කම්පනෙ,
බල සඤ්චලනෙ ඵුල්ල විකාසෙ ජල දිත්තියං;

63. ඵල නිප්ඵත්තියං (හොති) දල දිත්තිවිදාරණෙ,
දල දුග්ගතියං නීල වණ්ණෙ මීල නිමීලනෙ;

64. සිල සමාධිම්හි කීල බන්ධෙ ගල-ගිලා’දනෙ,
කූල ආවරණෙ සූල රුජායං බලපාණනෙ;

65. තල-මූල පතිට්ඨායං වල-වල්ල නිවාරණෙ,
පල්ල නින්නෙ (ච) ගමනෙ මල-මල්ල’වධාරණෙ;

66. (වත්තතෙ) බිල කායීන්නෙ කලිලෙ අල-කල ද්වයං,
වෙල්ල සඤ්චලනෙ කල්ල සජ්ජනෙ අලිබන්ධනෙ;

67. චුල්ල භාවකිරයෙ ඵූලා’කස්සනෙ චූල මද්දනෙ,
(වත්තතෙ) බල සොචෙය්‍යො පල රක්ඛගතෙසු(පි;)

68. කෙල-ඛෙල-චෙල-පෙල-වෙල-සඤ්චලනාදිසු,
අව රක්ඛණෙ ජීව පාණධාරණෙ (තු) ප්ලවො ගතෙ;

69. කණ්ඩුවනම්හි කණ්ඩුවො සරණෙ ඡෙදනෙ දවෙ,
දවො (තු) දවනෙ දෙවු දෙවනෙ සෙවු සෙවනෙ;

70. ධාව ගමනවුද්ධිම්හි (පයීතො) ධොවු ධොවනෙ;
වෙ-වී ද්වෙ තන්තුසන්තානෙ වෙ-වු සංවරණෙ (සියා)
හ්වෙ අව්හානෙ කෙව සෙකෙ ධුව යාත්‍රා ථිරෙසු (ච;);

71. අස ගස අදනෙ ඝස අදනස්මිං-ඉස පරියෙසෙ ඉසුඉච්ඡායං,
සසු පාණනගතිහිංසා’ද්‍ය’ත්ථෙ-මස ආමසනෙ මුස සම්මොසෙ;

72. කුස අක්කොසෙ දුස අප්පීතෙ-තුස සන්තොසෙ පුස පොසම්හි,
රුස ආලෙපෙ රුස හිංසායං-මසු මච්ඡෙරෙ උසු දාහෙ (’පි;)

73. හස හසනස්මිං ඝුස සද්දස්මිං-තස උබ්බෙගෙ ත්‍රස උබ්බෙගෙ,
ලස කන්ත්‍ය’ත්ථෙ රස අස්සාදෙ-(පුන)හස හස්මිකරණෙ(වා’පි;)

74. ගවෙස මග්ගණෙ පංස නාසනෙ දිස පෙක්ඛණෙ,
සාසා’නුසිට්ඨියං හංස පිතියං පාස බන්ධනෙ;

75. සංස පසංසනෙ ඉස්ස ඉස්සායං කස්ස කස්සනෙ,
ධංස පධංසනෙ සිංස ඉච්ඡායං ඝංස ඝංසනෙ;

76. සංස-දංසා (තු) ඩසනෙ භාස වාචාය දිත්තියං,
(සියා) භූස අලඞ්කාරෙ (අථො) ආසූ’පවෙසනෙ;

77. වස කන්තිනිවාසෙසු වස්සසෙචනසද්දනෙ,
කිස සාණෙ කස ගතෙ කස හිංසාවිලෙඛනෙ;

78. දිසා’තිසජ්ජනා’දීසු කාස දිත්තිම්හි සජ්ජනෙ,
(දුවෙ ධාතු) ඛස-ඣස හිංසායං මිස මිලනෙ;

79. සු හිංසාකුලසන්ධානයාත්‍රා’දීසු සු පස්සවෙ,
සූ සද්දෙ සූ පසවනෙ සි සයෙ (ච) සි සෙවනෙ;

80. මහ පූජායා’රහපූජායං-ගුහ සංවරණෙ ලිහ අස්සාදෙ,
රහ චාගස්මිං මුහ මුච්ඡායං-මහ සත්තායං බහු සංඛ්‍යානෙ;

81. සහ ඛමෙ දහ හස්මිකරණෙ (ච) පතිට්ඨායං,
රුහ සඤ්ජනනෙ ඌහ විතක්කෙ වහ පාපණෙ;

82. දුහ’ප්පපූරණෙ නාසෙ දිහො උපචයෙ (මතො),
නින්දායං ගරහො ඊහ සට්ඨනෙ මිහ සෙවනෙ;

83. ගාහ විලොළනෙ බ්‍රූහ-බහ-බ්‍රහ (ච) වුද්ධියං,
විහෙ සද්දම්හි හසනෙ හා චාගෙ ලුළ මන්ථනෙ

කීළවිහාරම්හි ලළ විලාසෙ’(මෙසවුද්ධිකා;)

තුදාදයො අවුද්ධිකා

84. තුද බ්‍යථායං (තු) නුද ක්ඛෙපණෙ ලිඛ ලෙඛණෙ,
කුච සඞ්කොචනෙ රිච ක්ඛරණෙ ඛච ඛන්ධනෙ;

85. උච සද්දෙ සමවායෙ විජී භයචලෙසු (ච),
(වත්තතෙ) භුජ කොටිල්ලෙ චලඤ්ජො (තු) චලඤ්ජනෙ;

86. භජ සෙවාපුථක්කාරෙ රුජ රොගෙ අටා’ටනෙ,
කුටච්ඡෙදෙ (ච) කොටිල්ලෙ අගා සජ්ඣායනා’දිසු;

87. පුණො සුභ කිරයෙ වත්ත වත්තනෙ වත යාචනෙ,
පුථ පාකෙ පූතිභාවෙ කුථසංක්ලෙසනෙ’(පි ච;)

88. (උභො ධාතු) පුථ-පථ විත්ථාරෙ විද ජානනෙ,
හද උච්චාර උස්සග්ගෙ-චින්තායං මිද හිංසනෙ;

89. නන්ධ විනන්ධනෙ ඊන-පුන සඞ්ඝාතවාචිනො,
කප අච්ඡාදනෙ වප්ප වාරණෙ ඛිප පෙරණෙ;

90. සුපො සයෙ ඵුපො ඵස්සෙ (වත්තතෙ) වප සාන්ත්වනෙ,
නභ (ධාතු) විහිංසායං රුම්භ උප්පීළනාදිසු;

91. සුම්භ සංසුම්භනෙ ජම්භ ජම්භනෙ ජුභ නිච්ඡුභෙ,
ථුභ නිට්ඨුභනෙ චමු අදනෙ ඡමු හීළනෙ;

92. ඣමු දාහෙ ජමු අදනෙ ඉරීය වත්තනෙ’(පි ච),
කිර (ධාතු) විකිරණෙ ගිරො නිගිරණා’දිසු;

93. ඵුර සඤ්චලනාදීසු කුර සද්දා’දනෙසු (ච),
ඛුරච්ඡෙදෙ විලිඛණෙ සුර හීමෙ ගිලා’දනෙ;

94. තිල ස්නෙහෙ චිල වාසෙ හිල භාවෙ සිලු’ඤ්ඡනෙ,
ඛිල හෙදෙ ථූල චයෙ කුසච්ඡෙදන පූරණෙ;

95. විසප්පවෙසෙ ඵරණෙ දිසා’තිසජ්ජනා’දිසු
ඵුල ඵස්සෙ මුස ථෙයො ථුස අප්පිකිරයාය (තු)
ගුළ මොක්ඛෙ ගුළ පරිවත්තනම්හි (තුදාදයො;)

භූ භුවාදයො ලුත්තවිකරණා

96. හු-භූ සත්තාය (මු’ච්චන්ති) ඉ අජ්ඣානෙ ගතිම්හි (ච,)
ඛා-ඛ්‍යා (ද්වයං) පකථනෙ ජි ජයෙ ඤා’වබොධනෙ;

97. සී-ළී වෙහාසගමනෙ ඨා ගතිවිනිවුත්තියං,
නී පාපණෙ මුන ඤාණෙ හන හිංසාගතීසු (’පි)

98. පාරක්ඛණම්හි පා පානෙ බ්‍රූ වාචායං වියත්තියං,
භා දිත්තියං මා පමාණෙ (අථො) යා පාපුණෙ (සියා;)

99. (දුවෙපි) රා-ලා ආදානෙ වා ගතිගන්ධනෙසු (පි,)
අස (ධාතු) භුවි (ඛ්‍යාතො) සි සයෙ සා සමත්ථියෙ;

ජුහොත්‍යා’දයො සද්විභාවලුත්තවිකරණා.

100. හූ දානෙ’(පි ච) ආදානෙ හව්‍යදානෙ (ච වත්තතෙ,)
හා චාගෙ කමු යාත්‍රායං දා දානෙ ධා (ච) ධාරණෙ;

අවිකරණහූවාදයො සමත්තා.

රුධාදයො

101. රුධි ආවරණෙ මුච මොචනෙ රිච රෙචනෙ,
සිච සෙකෙ යුජ යොගෙ භුජ පාලනභොජනෙ;

102. කතිච්ඡෙදෙ ඡිදි ද්වෙධාකරණෙ භිද විදාරණෙ
විද ලාභෙ ලුපච්ඡෙදෙ විනාසෙ ලිපලිම්පනෙ
පිස සංචුණ්ණනෙ හිසි විහිංසායං (රුධාදයො;)

දිවාදයො

103. දිවු කීලා විජිගිංසා වොහාරජ්ජුති ථොමිතෙ,
සිවු තන්තුනසන්තානෙ ඛී ඛයෙ ඛා පකාසනෙ;

104. කා-ගා සද්දෙ (පි) සා ගන්ධො'පාදානෙ රුච රොචනෙ,
කච දිත්‍යං මුච මොචෙ (අථො) විච විවෙචනෙ;

105. රඤ්ජ රාගෙ සඤ්ජ සඞ්ගෙ බලනෙ මජ්ජ සුද්ධියං,
යුජො සමාධිම්හි ලුජො විනාසෙ ඣා විචින්තනෙ;

106. තා පාලනෙ ඡිදි ද්වෙධාකාරෙ මිද සිනෙහනෙ,
මදූ'ම්මාදෙ ඛිද දීනභාවෙ භිද විදාරණෙ;

107. සිද පාකෙ පදගතෙ විද සත්තා විචින්තනෙ,
දී ඛයෙ සුපනෙ දා (ච) දානෙ දාත්ව'වඛණ්ඩනෙ;

108. බුධා'වගමනා'දීසු අත්ථෙසු යුධ යුජ්ඣනෙ,
කුධ කොපෙ සුධ සොචෙ රාධ හිංසාය සිද්ධියං;

109. ඉධ සංසිද්ධිවුද්ධීසු සිධ-සාධ (ච) සිද්ධියං,
විධ වෙධෙ ගිධ ගෙධෙ රුධි ආවරණා'දිසු;

110. මන ඤාණෙ ජනු'ප්පාදෙ හන හිංසාගතීසු (පි,)
සිනා සොචෙ කුප කොපෙ තප සන්තාප පීණනෙ;

111. ලුපච්ඡෙදෙ රුප නාසෙ පකාසෙ දිප දිත්තියං,
දප හාසෙ ලභ ලාභෙ ලුභ ගෙධෙ බුභො චලෙ;

112. සමූ'පසම ඛෙදෙසු හර-හිරී (ච) ලජ්ජනෙ,
මිලා ගත්තවිනාමෙ (ච) ගිලා හාසක්ඛයෙ (පි ච;)

113. ලී සිලෙසෙ ද්‍රවීකාරෙ වා ගති බන්ධනෙසු (ච,)
ලිසි ලෙසෙ තුස තොසෙ සිලිසා'ලිඞ්ගනාදිසු;

114. කිලිස කලිසො'පතාපෙ (අථො) තස පිපාසනෙ,
රුස රොසෙ දිස-දුස අප්පීතිම්හි (දුවෙ සියුං;)

115. යසුප්පයතනෙ අසු ඛෙපනෙ (පි ච වත්තතෙ,)
සුස සොසෙ හස අධොපාතෙ නස අදස්සනෙ;

116. සා'ස්සාදෙ සා'වසානෙ (ච) සා තනූකරණෙ (පි ච) හා චාගෙ මුහ වෙචිත්තෙ නහ සජ්ජනබන්ධනෙ නහ සොචෙ පිහිච්ඡායං සිනිහ-සනිහ පීතියං.

ස්වාදයො

117. සු සවණෙ සක සත්තිම්හි ඛී ඛයම්හි ගි සද්දනෙ,

අප-සම්භූ (ච) පාපුණනෙ හි ගතිම්හි වූ සංවරෙ;

කියාදයො

118. කී විනිමයෙ චි චයෙ ජී ජයෙ ඤා'වබොධනෙ,
ථව'හිත්ථවෙ කම්පනෙ ධු (අථො) පු පවනෙ (සියා;)

119. පී තප්පණෙ මා පමාණෙ බිපක්ඛෙපෙ මී හිංසනෙ,
මි පමාණෙ මු බන්ධෙ (ච) ලු පච්ඡෙදෙ සි බන්ධනෙ
අස භක්ඛණෙ (අථො) ගහ උපාදානෙ (කියාදයො;)

තනාදයො

120. තනු විත්ථාරෙ සක සත්තිස්මිං-දු පරිතාපෙ සනු දානස්මිං,
වන යාචායං මනු බොධස්මිං-හි ගතෙ අප පාපුණනස්මිං (හි,)
කර කරණස්මිං(හවති)සි බන්ධෙ-සු අහිස්සවනෙ(තනු ආදීනි;)

නිච්චං ණෙණයන්තා චුරාදයො.

121. චුර ථෙය්‍යෙ ලොක (ධාතු) දස්සනෙ අකි ලක්ඛණෙ,
සියා ථක පතිඝාතෙ (පුන) තක්ක විතක්කණෙ;

122. ලක්ඛ දස්සනඅඞ්කෙසු (වත්තතෙ) මක්ඛ මක්ඛණෙ,
හක්ඛා'දනෙ මොක්ඛ මොචෙ සුඛ-දුක්ඛ (ච) තකිරයෙ;

123. ලිඞ්ග චිත්තකිරයා'දීසු මග-මග්ග ගවෙසනෙ,
(පුනා'පි) පච විත්ථාරෙ ක්ලෙසෙ වඤ්ච පලම්හනෙ.

124. වච්ච අජ්ඣායනෙ අච්ච පූජායං වච හාසනෙ,
රච පතියතනෙ සුච පෙසුඤ්ඤෙ රුච රොචනෙ;

125. මුචප්පමොචනෙ ලොච දස්සනෙ කච දිත්තියං,
සජ්ජා'ජ්ජ අජ්ජනෙ තජ්ජ තජ්ජනෙ වජ්ජ වජ්ජනෙ;

126. යුජ සංයමනෙ පූජ පූජායං තිජ තෙජනෙ,
පජ මග්ග සංවරණෙ ගතෙ හජ විහාජනෙ;

127. (අථො) හාජ පුථක්කාරෙ සහාජ පීතිදස්සනෙ,
(අථො තු) ඝට සඞ්ඝාතෙ ඝට්ට සඤ්චලනා'දිසු;

128. කුට-කොට්ටච්ඡෙදනෙ (ද්වෙ) කුට ආකොටනා'දිසු,
නට නච්චෙ චට-පුට හෙදෙ වණ්ට විහාජනෙ;

129. තුවට්ට එකසයනෙ ඝටො විසරණෙ (සියා),
ගුණ්ඨ ඔගුණ්ඨනෙ හෙඨ බාධායං වෙඨ වෙඨනෙ
ගුඩි වෙඨෙ කඩි-ඛඩි හෙදනෙ මඩි හූසනෙ;

130. පණ්ඩ-හණ්ඩ පරිහාසෙ දඩි ආණාය (මීරිතො),
තඩි සංතාළනෙ පිණ්ඩ සඞ්ඝාතෙ ඡඩ්ඩ ඡඩ්ඩනෙ;

131. වණ්ණ සංවණ්ණනෙ චුණ්ණ චුණ්ණනෙ ආණ පෙසනෙ,
ගණ සංකලනෙ කණ්ණ සවණෙ චින්ත චින්තනෙ;

132. සන්ත සඞ්කොචනෙ මන්ත ගුත්ත හාසන ජානනෙ,
චිත සංචෙතනා'දිසු කිත්ත සංසද්දනෙ (හවෙ;)

133. යත නීය්‍යාතනෙ ගන්ථ සන්දබ්හෙ අත්ථ යාචනෙ,
කථ වාක්‍යප්පබන්ධෙ (ච) විද ඤාණෙ නුදෙ චුද;

134. ඡදා'පවාරණෙ ඡද්ද වමනෙ ඡන්ද ඉච්ඡයං,
වදී'හිවාද ථොමෙසු හදිකල්‍යාණකම්මනි;

135. හිළාද (තු) සුඛෙ ගන්ධ සූචනෙ විධ කම්පනෙ,
රන්ධ පාකෙ (අථො) මාන පූජායං නු ත්ථුතිම්හි (තු;)

136. ථන දෙවසද්දෙ ඌන පරිහානෙ ථෙන චොරියෙ,
ධන සද්දෙ ඤප තොස නිසාන මාරණා'දිසු;

137. ලප වාක්‍යෙ ඣප දාහෙ රුප රොපණආදිසු,
පී තප්පනෙ (සියා) කප්ප විතක්කෙ ලහි වඤ්චනෙ;

138. (අථො) චහි ගරහායං සමු සාන්ත්වන දස්සනෙ,
කමු ඉච්ඡාය කන්තිම්හි (සියා) ථොම සිලාඝනෙ;

139. තිමු තෙමන සඞ්කාසු අම රොගගතා'දිසු,
සංගාම යුද්ධෙ (වත්තෙය්‍ය) ඊර වාචා පකම්පනෙ;

140. වර ආවරණි'ච්ඡාසු යාචායං ධර ධාරණෙ,
තීර කම්ම සමත්තිම්හි පාර සාමත්ථියා'දිසු;

141. තුලු'ම්මානෙ බල සොවෙ සඤ්චයෙ පාලරක්ඛණෙ,
කල සඞ්කලනා'දීසු (හවෙ) මීල නිමීලනෙ;

142. සීලූ'පධාරණෙ මූල රොහණෙ ලල ඉච්ඡනෙ,
දූල උක්ඛෙපණෙ පූල මහත්තන සමුස්සයෙ;

143. සුස සද්දෙ පිස පෙසෙ භූසා'ලඞ්කරණෙ (සියා,)
රුස පාරුසියෙ බුංස අක්කොසෙ පුස පොසනෙ;

144. දිස උච්චාරණා'දීසු වස අච්ඡාදනෙ (සියා,)
රස'ස්සාදෙ රවෙ ස්නෙහෙ (අථො) සිස විසෙසනෙ;

145. සි බන්ධෙ මිස්ස සම්මිස්සෙ කුහ විම්හාපනෙ සියා,
රහ චාගෙ ගතෙ (චා'පි) මහ පූජාය (මීරිතො;)

146. පිහි'ච්ඡායං සියා වීළ ලජ්ජායං එළ ඵාළනෙ
හීළ ගාරහියෙ පීළ බාධායං තළ තාළනෙ
ලළ (ධාතු)'පසෙවා'යං (වත්තතී'මෙචුරාදයො;)

සමත්තා සත්තගණා.

147. භුවාදී ච රුධාදී ච-දිවාදි ස්වා'දයො ගණා,
කියාදී ච තනාදී ච-චුරාදීතී'ධ සත්තධා;

148. කිරයාවාචිත්තමක්ඛාතු-මෙ'කෙකත්ථො බහූ'දිතො,
පයොගතො'නුගන්තබ්බා-අනෙකත්ථා හි ධාතවො;

149. හිතාය මන්දබුද්ධීනං-ව්‍යත්තං වණ්ණක්කමා ලහුං,
රචිතා ධාතුමඤ්ජූසා-සීලවංසෙන ධීමතා;

150. සද්ධම්මපඞ්කෙරුහරාජහංසො,
ආසිට්ඨධම්මට්ඨිති සීලවංසො;
යක්ඛද්දිලෙනාඛ්‍ය නිවාසවාසී,
යතිස්සරො සොයමිදං අකාසි;

කච්චායන ධාතුමඤ්ජූසා සමත්තා.

සාචරියානුසිට්ඨා පරිසිට්ඨපරිභාසා

1. එකා නෙකස්ස රානන්තු-'හයෙසං අන්තිමා සරා,
අඞ්ගානුබන්ධා ධාතූනං-වුච්චන්තෙ'පි යථාක්කමං;

2. ධාතුනො ව්‍යාඤ්ජනා පුබ්බෙ-නිග්ගහීතං සම'න්තිමා,
ඉවණ්ණෙනා'රුධාදීන-මනුබන්ධෙන විඤ්හිතං;

3. සෙසා'නුබන්ධා සබ්බෙසං-හොන්තී'ධු'ච්චාරණත්ථිලා,
උච්චාවචත්ථිලා භාස-න්තරම්පත්වා හ වන්ති'පි;

4. නාමධාතුක භාවො'පි-කිරයාය අධිකාරතො,
විරුද්ධන්තරාභාවා-ක්වචිදෙව පයුජ්ජතෙ;

5. ද්වන්දයුත්තිවසා ක්වාපි-ආදෙසො යොවිහත්තියා,
ගුණාදිභාව සද්දො'පි-තකිරයත්ථෙ විධියතෙ;